

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૨૧૨૨૪/૨૦૨૨

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રીમતી મૌના એમ. ભટ્ટ સહી/-

=====

રિપોર્ટિંગ માટે મંજૂર	હા	ના
	હા	

=====

ખતિજા ગફાર રાહોડ અને અન્ય

વિરુદ્ધ

વિકાસ કમિશનર, વિકાસ કમિશનર કચેરી, ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય

=====

ઉપસ્થિતિ:

અરજદાર(રો) નં. ૧, ૨, ૩, ૪ તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી રિદ્દેશ ત્રિવેદી (૬૫૮૧)
સામાવાળા(ઓ) નં. ૧ તરફે વિદ્વાન એ.જી.પી. શ્રી રોહન રાવલ
સામાવાળા(ઓ) નં. ૧ તરફે ડીએસ એફિ.નોટ ફાઇલ (એન)
સામાવાળા(ઓ) નં. ૩ તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી એચ.એસ. મુનશા (૪૯૫)
સામાવાળા(ઓ) નં. ૨ તરફે વિદ્વાન વકીલ સુશ્રી ખ્યાતિ પી. હાથી (૩૪૬)
સામાવાળા(ઓ) નં. ૧ પર નોટિસ બજાવાઈ

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રીમતી મૌના એમ. ભટ્ટ

તારીખ : ૦૮/૦૧/૨૦૨૫

મૌખિક ચુકાદો

૧. રૂલ તુરંત પરત કરવાપાત્ર. વિદ્વાન એ.જી.પી. શ્રી રોહન રાવલ સામાવાળા નં. ૧ વતી રૂલની બજવણી મુલતવી રાખે છે, વિદ્વાન વકીલ સુશ્રી ખ્યાતિ હાથી સામાવાળા નં. ૨ વતી રૂલની બજવણી મુલતવી રાખે છે અને વિદ્વાન વકીલ શ્રી એચ.એસ. મુનશા સામાવાળા નં. ૩ વતી નોટિસની બજવણી મુલતવી રાખે છે.

૨. આ પિટિશન વિકાસ કમિશનર, ગાંધીનગર દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા તા. ૨૯.૦૯.૨૦૨૨ ના હુકમ સામે નિર્દેશિત છે, જેમાં અધિનિયમ હેઠળ નિર્ધારિત સમયમર્યાદામાં વર્ષ ૨૦૨૨-૨૦૨૩ નું બજેટ પસાર ન કરવાના અને તેથી તેની કામગીરી બજાવવામાં અસમર્થ હોવાના આધારે ચમોડા ગ્રામ પંચાયતનું વિસર્જન કરવામાં આવ્યું છે.

૩. પિટિશનમાં સંદર્ભિત સંક્ષિપ્ત હકીકતો નીચે મુજબ છે:

૩.૧. અરજદાર નં. ૧ થી ૪ ચમોડા ગ્રામ પંચાયતના ચૂંટાયેલા સભ્યો છે. તા. ૨૧.૧૨.૨૦૨૧ ના રોજ, અરજદાર નં. ૧ ચમોડા ગ્રામ પંચાયતના સરપંચ તરીકે ચૂંટાયા હતા અને ત્યારબાદ, ચમોડા ગ્રામ પંચાયતે તા. ૧૮.૦૧.૨૦૨૨ ના રોજ ઉપ-સરપંચની ચૂંટણી માટે તેની પ્રથમ બેઠક યોજી હતી. તા. ૧૮.૦૧.૨૦૨૨ ના રોજ ઉપ-સરપંચની ચૂંટણી માટેની પ્રથમ બેઠકમાં પંચાયતના તમામ સભ્યો ઉપસ્થિત રહ્યા હતા અને એક શ્રી અર્જુભાઈ હમીરભાઈ ઝાંકટ બિનહરીફ ઉપ-સરપંચ તરીકે ચૂંટાયા હતા. ત્યારબાદ, તા. ૨૪.૦૧.૨૦૨૨ ના રોજ અન્ય એક બેઠક યોજાઈ હતી, જેમાં ઠરાવ નં. ૪ દ્વારા સામાજિક ન્યાય સમિતિની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી. ત્યારપછી ઠરાવ નં. ૫ દ્વારા પાણી સમિતિની પણ રચના કરવામાં આવી હતી અને આમ ગ્રામ પંચાયત તેની સામાન્ય સભાઓ યોજીને કાર્યરત હતી. તા. ૩૧.૦૧.૨૦૨૨ ના રોજ, અંદાજિત બજેટ મંજૂર કરવા માટે એક સામાન્ય સભા બોલાવવામાં આવી હતી જેથી ગુજરાત પંચાયત અધિનિયમ, ૧૯૮૩ ની કલમ ૧૧૬ હેઠળ જરૂરી મુજબ મંજૂરી માટે તાલુકા વિકાસ અધિકારીને મોકલી શકાય. જોકે, તા. ૩૧.૦૧.૨૦૨૨ ની સામાન્ય સભામાં, નવ સભ્યોમાંથી પાંચ સભ્યોએ સદર બજેટ નામંજૂર કર્યું હતું, અને તેથી, વર્ષ ૨૦૨૨-૨૦૨૩ નું બજેટ તાલુકા વિકાસ અધિકારીને તેની મંજૂરી માટે મોકલી શકાયું ન હતું. સંબંધિત વર્ષની ૩૧મી માર્ચ અથવા તે પહેલાં બજેટ મંજૂર કરાવવું જરૂરી હોવાથી, તા. ૦૮.૦૨.૨૦૨૨ ના રોજ તાલુકા વિકાસ

અધિકારીએ અરજદાર નં. ૧ ને ગુજરાત ગ્રામ પંચાયત અધિનિયમની કલમ ૧૧૬ ની જોગવાઈઓનું પાલન કરવામાં તેમની નિષ્ફળતા અંગે જાણ કરતી નોટિસ જારી કરી હતી. તા. ૦૮.૦૨.૨૦૨૨ ની નોટિસમાં એવી જાણ કરવામાં આવી હતી કે ૩૧મી માર્ચ અથવા તે પહેલાં બજેટ મંજૂર ન થવું એ જવાબદારીઓમાં નિષ્ફળતા તરીકે ગણવામાં આવશે. તા. ૦૮.૦૨.૨૦૨૨ ની નોટિસમાં વર્ષ ૨૦૨૨-૨૦૨૩ ના બજેટની મંજૂરી માટે તાત્કાલિક પગલાં લેવાનો નિર્દેશ પણ આપવામાં આવ્યો હતો. તદનુસાર, તા. ૨૧.૦૨.૨૦૨૨ ના રોજ યોજાનારી સામાન્ય સભા માટે તમામ સભ્યોને આમંત્રિત કરતી એક જાહેર નોટિસ તા. ૧૪.૦૨.૨૦૨૨ ના રોજ અરજદાર નં. ૧ દ્વારા જારી કરવામાં આવી હતી. તા. ૨૧.૦૨.૨૦૨૨ ની બેઠકનો એજન્ડા "વર્ષ ૨૦૨૨-૨૦૨૩ માટે તાલુકા વિકાસ અધિકારીને મંજૂરી અર્થે અંદાજિત બજેટ મોકલવા" અંગેનો હતો. ચમોડા ગ્રામ પંચાયતના ઉપ-સરપંચ અને અન્ય સભ્યોને સૂચનો આપવા માટે અરજદાર નં. ૧ દ્વારા તા. ૧૧.૦૨.૨૦૨૨ ના રોજ નોટિસ પણ જારી કરવામાં આવી હતી જેથી સુધારેલું/યોગ્ય અંદાજિત બજેટ મંજૂરી માટે તાલુકા વિકાસ અધિકારીને મોકલી શકાય. ગ્રામ પંચાયતના અન્ય સભ્યો દ્વારા જો કોઈ સૂચનો કે સુધારા હોય તો તે મંગાવતી તા. ૧૧.૦૨.૨૦૨૨ ની નોટિસ પછી, તા. ૨૧.૦૨.૨૦૨૨ ના રોજ એક બેઠક યોજાઈ હતી. ઠરાવ નં. ૪ દ્વારા તા. ૨૧.૦૨.૨૦૨૨ ની બેઠકનો એજન્ડા પણ નક્કી કરવામાં આવ્યો હતો, જેમાં વર્ષ ૨૦૨૨-૨૦૨૩ નું અંદાજિત બજેટ તાલુકા વિકાસ અધિકારીને મોકલવાનું હતું. તા. ૨૧.૦૨.૨૦૨૨ ના રોજ

યોજાયેલી બેઠકમાં પાંચ સભ્યો પ્રસ્તાવિત બજેટ સાથે અસંમત થયા હતા અને તેથી તે તાલુકા વિકાસ અધિકારીને મોકલી શકાયું ન હતું. તા. ૨૧.૦૨.૨૦૨૨ ની સામાન્ય સભા પછી, અરજદારોએ વર્ષ ૨૦૨૨-૨૦૨૩ માટે અંદાજિત બજેટ મોકલવા માટે કરવામાં આવેલા પ્રયાસો અંગે તા. ૨૮.૦૨.૨૦૨૨ ના રોજ તાલુકા વિકાસ અધિકારીને પત્ર લખ્યો હતો. એવી પણ જાણ કરવામાં આવી હતી કે ગ્રામ પંચાયતના વાંધો ઉઠાવતા સભ્યો દ્વારા બિનજરૂરી અવરોધો ઊભા કરવામાં આવ્યા હતા, અને તેથી તેમની સામે ગુજરાત ગ્રામ પંચાયત અધિનિયમની કલમ ૫૭ હેઠળ કાર્યવાહી જરૂરી છે. ત્યારબાદ તા. ૦૩.૦૩.૨૦૨૨ ના રોજ તાલુકા વિકાસ અધિકારીની મંજૂરી માટે મોકલવા અર્થે વર્ષ ૨૦૨૨-૨૦૨૩ નું બજેટ તૈયાર કરવા માટે જાહેર નોટિસ જારી કરવામાં આવી હતી. તા. ૦૩.૦૩.૨૦૨૨ ની જાહેર નોટિસ હોવા છતાં, તાલુકા વિકાસ અધિકારીએ તા. ૦૪.૦૩.૨૦૨૨ ના રોજ નોટિસ મોકલીને અરજદાર નં. ૧ અને પંચાયતના તમામ સભ્યોને મંજૂરી માટે અંદાજિત બજેટ મોકલવામાં નિષ્ફળ રહેવા અંગે જાણ કરી હતી. ત્યારબાદ, તા. ૧૪.૦૩.૨૦૨૨ ના રોજ એક બેઠક યોજાઈ હતી, જેમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે તૈયાર કરાયેલા બજેટ સામે પંચાયતના વાંધો ઉઠાવતા સભ્યો તરફથી કોઈ વાંધો કે સૂચન જણાતું નથી અને તેથી બહુમતીથી બજેટ મંજૂર કરીને તાલુકા વિકાસ અધિકારીને મોકલવામાં આવે. તાલુકા વિકાસ અધિકારીને અંદાજિત બજેટ મોકલવાના એજન્ડા સાથે તા. ૨૨.૦૩.૨૦૨૨ ની જાહેર નોટિસ ફરી એકવાર જારી કરવામાં આવી હતી. તા. ૨૨.૦૩.૨૦૨૨ ના રોજ, અરજદાર નં.

૧ એ તાલુકા વિકાસ અધિકારીને અંદાજિત બજેટ મોકલવા માટે કરવામાં આવેલા પ્રયાસો અંગે ઉપ-સરપંચ અને અન્ય તમામ સભ્યોને નોટિસ મોકલી હતી અને તેથી તા. ૩૧.૦૩.૨૦૨૨ ના રોજ બેઠક યોજાઈ હતી. વાંધો ઉઠાવતા સભ્યો પાસેથી વધુ એક વખત લેખિતમાં સૂચનો/સુધારાઓ મંગાવવામાં આવ્યા હતા. તા. ૧૩.૦૪.૨૦૨૨ ના રોજ એક પત્ર પાઠવીને તાલુકા વિકાસ અધિકારીને જાણ કરવામાં આવી હતી કે ગ્રામ પંચાયત અધિનિયમની કલમ ૧૧૬ હેઠળ જરૂરી મુજબ તેની મંજૂરી માટે તાલુકા વિકાસ અધિકારીને મોકલવાના અંદાજિત બજેટને મંજૂર ન કરવા માટે બિનજરૂરી અવરોધો ઊભા કરવામાં આવ્યા હતા અને તેથી કલમ ૫૭ હેઠળ કાર્યવાહી શરૂ કરવી જરૂરી છે. તા. ૧૪.૦૬.૨૦૨૨ ના રોજ ગામના લોકોની એક સામાન્ય સભા યોજાઈ હતી અને ચમોડા ગામના કેટલાક વિકાસ કામો તથા પેવિંગ કામો પૂર્ણ કરવા માટે જરૂરી પગલાં લેવા અંગે ચર્ચા કરવામાં આવી હતી. તા. ૨૧.૦૬.૨૦૨૨ ના રોજ સામાવાળા નં. ૧ દ્વારા અરજદારો અને તમામ સભ્યોને ગુજરાત ગ્રામ પંચાયત અધિનિયમની કલમ ૧૧૬ સાથે વંચાણે લેતાં કલમ ૨૫૩ મુજબ ગ્રામ પંચાયતનું વિસર્જન શા માટે ન કરવું જોઈએ તે અંગે ખુલાસો માંગતી કારણદર્શક નોટિસ જારી કરવામાં આવી હતી. કારણદર્શક નોટિસમાં એવું જણાવવામાં આવ્યું હતું કે સદર અધિનિયમની કલમ ૧૧૬ હેઠળ આદેશિત કર્યા મુજબ પંચાયત તાલુકા વિકાસ અધિકારીને તેની મંજૂરી માટે અંદાજિત બજેટ મોકલવામાં નિષ્ફળ રહી છે. વર્ષ ૨૦૨૨-૨૦૨૩ ના બજેટને મંજૂરી માટે મોકલવા માટે તા. ૦૪.૦૭.૨૦૨૨ ના રોજ વધુ એક બેઠક યોજાઈ હતી. જોકે, નવમાંથી પાંચ સભ્યોએ ફરી એકવાર તેનો વિરોધ

કરતાં બજેટ મંજૂર થઈ શક્યું નહીં, જેના પરિણામે તાલુકા વિકાસ અધિકારીને મોકલવાનું અંદાજિત બજેટ મંજૂર ન થઈ શક્યું. અરજદારોએ ત્યારબાદ તા. ૨૫.૦૭.૨૦૨૨ ના રોજ કારણદર્શક નોટિસનો જવાબ આપ્યો હતો, જેમાં એવા કારણો દર્શાવવામાં આવ્યા હતા કે અનેક પ્રયાસો કરવા છતાં બજેટ મંજૂર થઈ શક્યું નથી અને આ હાલના અરજદારોની નિષ્ફળતા ન હોવાથી તથા તેમની એકમાત્ર જવાબદારી ન હોવાથી અધિનિયમની કલમ ૨૫૩ હેઠળ હુકમ પસાર કરવાને બદલે, વાંધો ઉઠાવતા સભ્યો સામે ગ્રામ પંચાયત અધિનિયમની કલમ ૫૭ હેઠળ કાર્યવાહી જરૂરી છે. ત્યારબાદ તા. ૨૯.૦૮.૨૦૨૨ ના રોજ, સામાવાળા નં. ૨ એ મદદનીશ તાલુકા વિકાસ અધિકારી શ્રી આર.વી. ઓડેદરાની ચમોડા ગ્રામ પંચાયતના વહીવટદાર તરીકે નિમણૂક કરી વિસર્જનનો નિર્દેશ આપ્યો હતો અને ત્યારબાદ તા. ૨૯.૦૮.૨૦૨૨ ના રોજ ચમોડા ગ્રામ પંચાયતના વહીવટદાર તરીકે મદદનીશ તાલુકા વિકાસ અધિકારી શ્રી આર.વી. ઓડેદરાની નિમણૂક સાથે ગ્રામ પંચાયતના વિસર્જનનો હુકમ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો, જેનાથી નારાજ થઈને હાલની પિટિશન દાખલ કરવામાં આવી છે.

જ. અરજદારો તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી રિલ્લેશ ત્રિવેદીને સાંભળવામાં આવ્યા. વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે રેકૉર્ડ પરની હકીકતો પરથી સ્પષ્ટ થાય છે તેમ, અહીંના અરજદાર નં. ૧ ડિસેમ્બર, ૨૦૨૧ ના મહિનામાં ચમોડા ગ્રામ પંચાયતના સરપંચ તરીકે ચૂંટાયા હતા અને અંદાજિત બજેટ તાલુકા વિકાસ અધિકારીની મંજૂરી માટે મોકલવાનું હોવાથી, તા. ૩૧.૦૧.૨૦૨૨ ના રોજ

સામાન્ય સભાની નોટિસ જારી કરીને ઉપર જણાવ્યા મુજબ તાત્કાલિક પગલાં લેવામાં આવ્યા હતા, તેમ છતાં બહુમતી ન હોવાના કારણે બજેટ મંજૂરી માટે મોકલી શકાયું ન હતું. ત્યારબાદ, તા. ૦૮.૦૨.૨૦૨૨ અને ૧૪.૦૨.૨૦૨૨ ની નોટિસો જારી કરીને પ્રયાસો કરવામાં આવ્યા હતા. વધુમાં, તા. ૧૧.૦૨.૨૦૨૨ ની નોટિસ દ્વારા ઉપ-સરપંચ અને ગ્રામ પંચાયતના અન્ય સભ્યો પાસેથી સૂચનો મંગાવવામાં આવ્યા હતા જેથી અંદાજિત બજેટ તાલુકા પંચાયતની મંજૂરી માટે મોકલી શકાય. અંદાજિત બજેટમાં સૂચનો, સુધારાઓ મંગાવવાના પ્રયાસો કરવા છતાં, વાંધો ઉઠાવતા સભ્યો તરફથી કોઈ પ્રતિસાદ મળ્યો ન હતો. અરજદારો દ્વારા રજૂ કરાયેલા અંદાજિત બજેટ સાથે સંમત ન થવા માટે તેમના દ્વારા કોઈ કારણો દર્શાવવામાં આવ્યા ન હતા. આ બાબત તા. ૨૮.૦૨.૨૦૨૨ ના પત્ર દ્વારા તાલુકા વિકાસ અધિકારીને જણાવવામાં આવી હતી. ગ્રામ પંચાયતના વાંધો ઉઠાવતા સભ્યોના મનસ્વી અને ગેરવાજબી કૃત્ય અંગે ગુજરાત ગ્રામ પંચાયત અધિનિયમની કલમ ૫૭ હેઠળ કાર્યવાહી શરૂ કરવાની વિનંતી સાથે તાલુકા વિકાસ અધિકારીને જાણ કરવામાં આવી હતી. તેમ છતાં, માન્ય કારણ વિના બજેટ મંજૂર ન કરનારા ગ્રામ પંચાયતના વાંધો ઉઠાવતા સભ્યો સામે કોઈ પગલાં લેવામાં આવ્યા ન હતા. વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે તેથી, એક બદલિશાદાપૂર્વકના કૃત્યના પરિણામે ગ્રામ પંચાયતનું વિસર્જન થયું, અને તેથી કલમ ૫૭ હેઠળ યોગ્ય કાર્યવાહી શરૂ થવી જોઈતી હતી. વર્ષ ૨૦૨૨-૨૦૨૩ માં બજેટ તૈયાર કરવા માટે તા. ૦૩.૦૩.૨૦૨૨ ની જાહેર નોટિસ પણ જારી કરવામાં

આવી હતી જેમાં ગ્રામ પંચાયતના અન્ય સભ્યોને જાણ કરવામાં આવી હતી કે જો પંચાયત તાલુકા વિકાસ અધિકારીની મંજૂરી માટે અંદાજિત બજેટ મોકલવામાં નિષ્ફળ જશે, તો તેનું પરિણામ ગ્રામ પંચાયતના વિસર્જનમાં આવશે. તેમ છતાં, બજેટની મંજૂરી સાથે સંમત ન હોય તેવા સભ્યો દ્વારા તેનો કોઈ પ્રતિસાદ આપવામાં આવ્યો ન હતો. વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે જ્યારે વાંધો ઉઠાવતા સભ્યો અરજદારો દ્વારા રજૂ કરાયેલા અંદાજિત બજેટ સાથે સંમત ન હતા, ત્યારે તેમણે સૂચનો અથવા સુધારાઓ રજૂ કરવા જોઈતા હતા.

૪.૧. વિદ્વાન વકીલે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે તા. ૦૪.૦૩.૨૦૨૨ પછી વિવિધ પ્રયાસો કરવામાં આવ્યા હતા. અધિનિયમની કલમ ૫૭ હેઠળ વાંધો ઉઠાવતા સભ્યો સામે કાર્યવાહી શરૂ કરવાની વિનંતી સાથે કરાયેલા પ્રયાસો અંગે તા. ૧૩.૦૪.૨૦૨૨ ના રોજ તાલુકા વિકાસ અધિકારીને પત્ર પણ પાઠવવામાં આવ્યો હતો, જોકે તે નિષ્ફળ રહ્યો હતો. વધુમાં, અરજદારોએ પેનિડિંગ પ્રશ્નોની ચર્ચા કરવા માટે તા. ૧૪.૦૬.૨૦૨૨ ના રોજ ગામના લોકોની એક સામાન્ય સભા બોલાવી હતી અને તે મુજબ પેનિડિંગ કામો પૂર્ણ કરવાનો નિર્ણય લેવામાં આવ્યો હતો, જે ગામ પંચાયતના વહીવટી કાર્યમાં અરજદારોની સક્રિય ભાગીદારી દર્શાવે છે.

૪.૨. ત્યારબાદ, ગુજરાત ગ્રામ પંચાયત અધિનિયમની કલમ ૧૧૬ સાથે વંચાણે લેતાં કલમ ૨૫૩ ની જોગવાઈઓ મુજબ ગ્રામ પંચાયતનું વિસર્જન શા માટે ન કરવું જોઈએ તે જણાવતી તા. ૨૧.૦૬.૨૦૨૨ ની કારણદર્શક નોટિસ

અરજદારોને મળી હતી. અરજદારોએ જવાબ આપ્યો હતો કે પ્રયાસો કરવા છતાં, વાંધો ઉઠાવતા સભ્યોએ બદલિશદા સાથે બજેટ મંજૂર કર્યું ન હતું.

જ.૩. વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે તેથી, ગ્રામ પંચાયતનું વિસર્જન કરતો તેમજ ચમોડા ગ્રામ પંચાયતના વહીવટદારની નિમણૂક કરતો તા. ૨૯.૦૯.૨૦૨૨ નો હુકમ ગેરકાયદેસર હોવાથી કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવાને પાત્ર છે. પોતાની રજૂઆતોના સમર્થનમાં, વિદ્વાન વકીલે વિજયાબેન ગણેશભાઈ બોરસણિયા અને અન્ય વિ. ગુજરાત રાજ્ય, ૨૦૦૬ (૦) એ.આઈ.જે.ઈ.એલ.-એચ.સી. ૨૧૬૮૪૩ માં નોંધાયેલા આ કોર્ટના નિર્ણય પર આધાર રાખીને એવી રજૂઆત કરી હતી કે બજેટ પસાર કરવું એ ફરજિયાત નથી પરંતુ નિર્દેશાત્મક છે. વિદ્વાન વકીલે સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૬૯૬૮/૨૦૦૨ માં ઠાસરા ગ્રામ પંચાયત ઈન્ચાર્જ સરપંચ મારફત વિ. પી.ડી. વાઘેલા અથવા તેમના અનુગામી ના કેસમાં આ કોર્ટના નિર્ણય પર પણ આધાર રાખ્યો હતો અને રજૂઆત કરી હતી કે જો અધિનિયમની કલમ ૨૫૩ હેઠળ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવા માટે સુનાવણી હાથ ધરવામાં આવે તે પહેલાં પણ બજેટ પસાર ન થાય, તો સત્તાતંત્રે તે તબક્કે કાર્યવાહી શરૂ કર્યા પછી પંચાયતની ચૂંટાયેલી પાંખના આચરણની તપાસ કરવી જરૂરી છે. ગ્રામ પંચાયતના ચૂંટાયેલા સભ્યો દ્વારા કરવામાં આવેલા પ્રયાસો પણ ધ્યાને લેવા જરૂરી છે. આ કેસમાં, સત્તાતંત્ર મંજૂરી માટે મોકલવાના અંદાજિત બજેટ માટે અરજદારો તરફથી કરવામાં આવેલા પ્રયાસોને ધ્યાને લેવામાં નિષ્ફળ ગયું છે. ગ્રામ પંચાયતના વાંધો

ઉઠાવતા સભ્યોના આચરણ તરફ ધ્યાન દોરવામાં આવ્યું હોવા છતાં, તેમની સામે કોઈ પગલાં લેવામાં આવ્યા ન હતા. તેથી વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે તા. ૨૯.૦૯.૨૦૨૨ નો હુકમ કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવાને પાત્ર છે.

૫. બીજી તરફ, સામાવાળા નં. ૧ અને ૨ તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન એ.જી.પી. શ્રી રોહન રાવલે રજૂઆત કરી હતી કે સુસ્થાપિત કાનૂની સ્થિતિ મુજબ, સામાવાળા નં. ૨ - વિકાસ કમિશનરે ગુજરાત પંચાયત અધિનિયમ, ૧૯૯૩ ની કલમ ૧૧૬ ની જોગવાઈ હેઠળની પ્રક્રિયા પૂર્ણ કરવામાં નિષ્ફળ રહેવાના કારણે ગ્રામ પંચાયતનું વિસર્જન કરવું યોગ્ય માનીને તા. ૨૯.૦૯.૨૦૨૨ નો હુકમ પસાર કર્યો હતો. વિદ્વાન એ.જી.પી. એ રજૂઆત કરી હતી કે હાલના અરજદારો દ્વારા અનેક પ્રયાસો કરવામાં આવ્યા હોવા છતાં, તેઓ વર્ષ ૨૦૨૨-૨૦૨૩ ની મંજૂરી માટે અંદાજિત બજેટ મોકલવા સારું અન્ય વાંધો ઉઠાવતા સભ્યોને સમજાવવાની સ્થિતિમાં નહોતા. ચમોડા ગ્રામ પંચાયતનું બજેટ વર્ષ ૨૦૨૧-૨૦૨૨ અને ૨૦૨૨-૨૦૨૩ માટે અધિનિયમની કલમ ૧૧૬ હેઠળ પૂરી પાડવામાં આવેલી જોગવાઈ મુજબ પસાર થઈ શક્યું ન હોવાથી યોગ્ય હુકમ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો. વિદ્વાન એ.જી.પી. એ રજૂઆત કરી હતી કે પ્રયાસો કરવામાં આવ્યા હોવા છતાં, તેના પરિણામે અંદાજિત બજેટ મંજૂરી માટે મોકલી શકાયું ન હતું. પ્રયાસો અસરકારક પરિણામ ન લાવે તે ગુજરાત ગ્રામ પંચાયત અધિનિયમની કલમ ૧૧૬ ના આદેશ મુજબ કાર્ય કરવામાં હાલના અરજદારોની નિષ્ફળતા સૂચવે છે. વિદ્વાન એ.જી.પી. એ સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલેકેશન નં.

૧૪૪૯૫/૨૦૨૨ માં તા. ૨૪.૧૨.૨૦૨૨ ના નિર્ણય પર આધાર રાખ્યો હતો. વિદ્વાન એ.જી.પી. એ શાનાભાઈ ગાંડાભાઈ પરમાર વિ. ગુજરાત રાજ્ય, ૨૦૨૩ (૦) એ.આઈ.જે.ઈ.એલ. - એચ.સી. ૨૪૫૩૧૩ માં નોંધાયેલા આ કોર્ટના નિર્ણય પર પણ આધાર રાખીને એવી રજૂઆત કરી હતી કે આ કેસમાં ન્યાયિક સમીક્ષાનો વ્યાપ ખૂબ જ મર્યાદિત છે. આ કોર્ટે માત્ર એ જોવાનું રહે છે કે ગુજરાત ગ્રામ પંચાયત અધિનિયમની કલમ ૧૧૬ સાથે વંચાણે લેતાં કલમ ૨૫૩ હેઠળ હુકમ પસાર કરતાં પહેલાં પ્રક્રિયાનું પાલન કરવામાં આવ્યું હતું કે નહીં. સત્તાતંત્ર દ્વારા નોંધવામાં આવેલી હકીકતોની પુનઃ-મૂલવણીમાં જવાની કોઈ જરૂર નથી.

૬. સામાવાળા નં. ૩ તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી એચ.એસ. મુનશાએ પણ સનતભાઈ ગાંડાભાઈ પરમાર વિ. ગુજરાત રાજ્ય, ૨૦૨૩ (૦) એ.આઈ.જે.ઈ.એલ. - એચ.સી. - ૨૪૫૩૧૩ ના કેસના નિર્ણય પર આધાર રાખ્યો હતો. તેમણે વિદ્વાન એ.જી.પી. દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલી દલીલોને અપનાવી હતી.

૭. રજૂઆતો અને જેના પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે તે નિર્ણયો ધ્યાને લીધા. વિચારણા હેઠળનો પ્રશ્ન એ છે કે શું અધિનિયમની કલમ ૧૧૬ સાથે વંચાણે લેતાં કલમ ૨૫૩ હેઠળ પસાર કરવામાં આવેલ તા. ૨૯.૦૯.૨૦૨૨ નો હુકમ ગેરકાયદેસર છે અને આ કોર્ટના હસ્તક્ષેપને પાત્ર છે?

૮. ઉપર સંદર્ભિત હકીકતો વિવાદમાં નથી. વધુમાં, સદર અધિનિયમની કલમ ૧૧૬(૩) જોગવાઈ કરે છે કે ગ્રામ પંચાયતે અધિનિયમની કલમ ૧૧૬ ની

પેટા-કલમ (૨) હેઠળ તાલુકા પંચાયત દ્વારા કરવામાં આવેલા અવલોકનો અને ભલામણોને ધ્યાને રાખીને, યોગ્ય જણાય તેવા સુધારાઓ સાથે ચાલુ વર્ષની ૩૧મી માર્ચ અથવા તે પહેલાં બજેટ અંદાજ મંજૂર કરવો પડશે. કલમ ૧૧૬ ની પેટા-કલમ (જ) દર્શાવે છે કે જો કોઈ ગ્રામ પંચાયત કલમ ૧૧૬(૩) ની જોગવાઈઓનું પાલન કરવામાં નિષ્ફળ જાય, તો રાજ્ય સરકાર માટે એવો અભિપ્રાય બાંધવો કાયદેસર રહેશે કે પંચાયત તેના પર લાદવામાં આવેલી ફરજો બજાવવા અથવા સદર અધિનિયમની જોગવાઈઓ હેઠળ તેને સોંપાયેલા કાર્યો કરવા માટે અસમર્થ બની છે.

૯. વધુમાં, સદર અધિનિયમની કલમ ૨૫૩ કસૂર બદલ પંચાયતના વિસર્જન અથવા મોકૂફીની જોગવાઈ કરે છે. સદર અધિનિયમની કલમ ૨૫૩ જોગવાઈ કરે છે કે, જો રાજ્ય સરકારના અભિપ્રાયમાં, પંચાયત આ અધિનિયમની કોઈપણ જોગવાઈ હેઠળ તેના પર લાદવામાં આવેલી ફરજો બજાવવામાં અથવા તેને સોંપાયેલા કાર્યો કરવામાં અસમર્થ હોય અથવા સતત કસૂર કરે, તો રાજ્ય સરકાર, તેના તાબા હેઠળની પંચાયતના કિસ્સામાં જિલ્લા પંચાયત સાથે પરામર્શ કર્યા પછી અને પંચાયતને ખુલાસો રજૂ કરવાની તક આપ્યા પછી, સત્તાવાર ગેઝેટમાં હુકમ દ્વારા આવી પંચાયતનું વિસર્જન કરી શકે છે.

૧૦. આ કેસની હકીકતોમાં, જિલ્લા વિકાસ અધિકારી સાથે પરામર્શ કર્યા પછી, વિકાસ કમિશનરે એવો અભિપ્રાય બાંધ્યો હતો કે બજેટની મંજૂરી માટે અનેક પ્રયાસો કરવા છતાં, અરજદારો તેમ કરવામાં નિષ્ફળ રહ્યા હતા અને તેથી

ચમોડા ગ્રામ પંચાયત તેની ફરજો બજાવવામાં અસમર્થ છે. આ બાબત વિકાસ કમિશનરના તા. ૨૯.૦૯.૨૦૨૨ ના હુકમ પરથી સ્પષ્ટ થાય છે. તા. ૨૯.૦૯.૨૦૨૨ ના હુકમમાં, વિકાસ કમિશનર દ્વારા એવો સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો છે કે રાજ્યના અભિપ્રાયમાં, ચમોડા ગ્રામ પંચાયત વર્ષ ૨૦૨૨-૨૩ માટે બજેટ મંજૂર કરવામાં નિષ્ફળ રહી છે અને આમ પોતાની ફરજો બજાવવામાં નિષ્ફળ રહી છે, અને તેથી ચમોડા ગ્રામ પંચાયતનું વિસર્જન કરવું યોગ્ય છે. વધુમાં, સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૧૧૧૫૦/૨૦૦૬ માં તા. ૧૩.૦૭.૨૦૦૬ ના નિર્ણયમાં, આ કોર્ટે નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે:

"૨૨. તેથી, એવું જણાય છે કે વૈધાનિક જોગવાઈઓ અને ઉપરોક્ત કેસ લોને ધ્યાને રાખીને નીચે મુજબના સિદ્ધાંતો તારવી શકાય છે.

૧) જો પંચાયત દ્વારા ૩૧મી માર્ચ પહેલાં બજેટ પસાર કરવામાં ન આવે, તો રાજ્ય સરકાર માટે એવો અભિપ્રાય બાંધવો કાયદેસર છે કે પંચાયત તેની ફરજો બજાવવામાં અસમર્થ બની છે. જોકે, આવી જોગવાઈઓ માત્ર સમર્થકારી જોગવાઈ છે જે રાજ્ય સરકારને અભિપ્રાય બાંધવા અને વિસર્જનનો હુકમ પસાર કરવો કે નહીં તેનો વિવેકાધિકાર પૂરો પાડે છે.

૨) દર વર્ષે ૩૧મી માર્ચ પહેલાં બજેટ પસાર કરવાની જરૂરિયાત નિર્દેશાત્મક છે અને ફરજિયાત નથી. તેથી, જો ૩૧મી માર્ચ પહેલાં બજેટ પસાર ન થાય, તો રાજ્ય સરકાર/વિકાસ કમિશનર દ્વારા અધિનિયમની કલમ ૨૫૩ હેઠળ

કાર્યવાહી શરૂ કરવી એ અયોગ્ય છે.

૩) સત્તાતંત્ર દ્વારા અધિનિયમની કલમ ૨૫૩ હેઠળ કાર્યવાહી શરૂ કર્યા પછી, સંબંધિત પંચાયતે એ સંતોષ આપવાનો રહેશે કે એવા નિયંત્રણ બહારના સંજોગો હતા જેના પરિણામે ૩૧મી માર્ચ પહેલાં બજેટ પસાર થઈ શક્યું ન હતું, જેથી વિકાસ કમિશનર ૩૧મી માર્ચ પહેલાંના કેસની હકીકતો અને સંજોગો પર વિવેકાધિકારનો ઉપયોગ કરી શકે. કાર્યવાહી શરૂ થયા પછી, જો અધિનિયમની કલમ ૨૫૩ હેઠળ સત્તાના ઉપયોગ માટે સત્તાતંત્ર સમક્ષ સુનાવણી હાથ ધરવામાં આવે તે પહેલાં બજેટ પસાર થઈ જાય, તો તે એક મજબૂત સંજોગ હશે જેને સત્તાતંત્ર દ્વારા એ સંતોષ મેળવવા માટે ધ્યાને લેવો જરૂરી બની શકે કે બજેટ પસાર થઈ ગયું હોવાથી પંચાયત તેના પર લાદવામાં આવેલી ફરજ બજાવવામાં અસમર્થ બની નથી.

૪) જો સત્તાતંત્ર દ્વારા અધિનિયમની કલમ ૨૫૩ હેઠળ સત્તાના ઉપયોગ માટે સુનાવણી હાથ ધરવામાં આવે તે પહેલાં પણ બજેટ પસાર ન થાય, તો સત્તાતંત્ર માટે કાર્યવાહી શરૂ કર્યા પછી પંચાયતની ચૂંટાયેલી પાંખના આચરણની તપાસ કરવી જરૂરી બની શકે છે અને તે તબક્કે, જે મહત્વના પાસાઓની તપાસ કરવી જરૂરી બની શકે છે તેમાંનું એક એ પણ હશે કે શું પંચાયત દ્વારા તેના ચૂંટાયેલા પ્રતિનિધિઓ મારફત બજેટ પસાર કરવાનો અને તે રીતે અધિનિયમ હેઠળ પંચાયત પર લાદવામાં આવેલી ફરજો બજાવવાની તેમની સક્ષમતા દર્શાવવાનો કોઈ પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો છે કે કેમ.

ત્યારબાદ, જો સત્તાતંત્રને જાણાય કે બજેટ પસાર કરવા માટે પંચાયતના ચૂંટાયેલા પ્રતિનિધિઓમાં કોઈ બહુમતી નથી, તો તે પંચાયતના વિસર્જન માટેનો હુકમ પસાર કરવામાં વાજબી ઠરશે અને તે તબક્કે, તે ૩૧મી માર્ચ પહેલાં બજેટ પસાર કરવાની પંચાયતની વૈધાનિક જવાબદારી અદા કરવા માટે તેમની ફરજો બજાવવામાં ચૂંટાયેલા પ્રતિનિધિઓ તરફના આચરણની પણ તપાસ કરી શકે છે. આપેલા કેસમાં, જો સત્તાતંત્ર યોગ્ય સામગ્રી પરથી એવું તારણ કાઢે કે ચૂંટાયેલા પ્રતિનિધિઓ તરફનું આચરણ પંચાયતને ફરજ બજાવવામાં અસમર્થ બનાવી રહ્યું છે, જેનાથી નવી ચૂંટણી માટે મતદારો/નાગરિકો પર બોજની પરિસ્થિતિ ઊભી થઈ રહી છે, તો પંચાયતના સભ્ય/હોદ્દેદાર તરીકે હોદ્દો ધરાવતી વખતે ગેરવર્તણૂક/સત્તાના દુરુપયોગ માટે કાયદા અનુસાર આગળની કાર્યવાહી પણ અલગથી હાથ ધરી શકાય છે."

૧૧. વધુમાં, (૨૦૦૬) ૧ જી.એલ.આર. ૧૮૩ માં નોંધાયેલા રાકેશકુમાર સોમાભાઈ રાહોડ (સુપ્રા) ના કેસમાં, નીચે મુજબ ઠરાવવામાં આવ્યું છે:

"૧૯૯૩ ના અધિનિયમની જોગવાઈઓને ધ્યાને લેતાં, જો એવું જાણાય કે પંચાયત નિર્ધારિત સમયમાં બજેટ પસાર કરવામાં નિષ્ફળ રહી છે, તો રાજ્ય સરકાર આવી પંચાયતની તેની ફરજ બજાવવાની અસમર્થતા વિશે અભિપ્રાય બાંધવા માટે સત્તા ધરાવે છે. તદનુસાર, સરકાર એવો અભિપ્રાય બાંધવા માટે હક્કદાર છે કે પંચાયત નિર્ધારિત સમયમાં બજેટ પસાર કરવામાં નિષ્ફળ રહી છે, અને તેથી, તે તેના કાર્યો કરવા માટે અસમર્થ છે."

આવા અભિપ્રાય બાંધવાના આધારે, સ્વાભાવિક રીતે, આવી પંચાયતના વિસર્જન અથવા અધિક્કમણ (સુપરસેશન) ના હેતુ માટે સદર અધિનિયમની કલમ ૨૫૩ હેઠળ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવો જરૂરી બને છે. જોકે, કલમ ૧૧૬ માં એવું સૂચવવા માટે કશું નથી કે જે ક્ષણે કોઈ ચોક્કસ પંચાયત નિર્ધારિત સમયમાં બજેટ પસાર કરવામાં નિષ્ફળ જાય, તેનું સીધું જ વિસર્જન કરવું જરૂરી છે. તે માત્ર સરકારને એવો અભિપ્રાય બાંધવા માટે સક્ષમ બનાવે છે કે આવી પંચાયત તેના કાર્યો કરવા માટે સક્ષમ નથી, જેના આધારે સદર અધિનિયમની કલમ ૨૫૩ હેઠળ કાર્યવાહી શરૂ કરી શકાય છે. આપેલા કેસમાં, જો પંચાયત સંતોષકારક રીતે દર્શાવવા સક્ષમ હોય કે નિર્ધારિત સમયમાં બજેટ પસાર ન કરવા માટે કોઈ વાસ્તવિક કારણ હતું, તો સદર અધિનિયમની કલમ ૨૫૩ હેઠળ આખરી હુકમ પસાર કરવા માટે આવા આધારને ધ્યાને લેવાનું રાજ્ય સરકાર માટે હંમેશા ખુલ્લું છે."

૧૨. વધુમાં, પરિયા ગ્રામ પંચાયત (સુપ્રા) ના કેસમાં વિદ્વાન મદદનીશ સરકારી વકીલ દ્વારા આધાર રાખવામાં આવેલા તા. ૧૪.૧૨.૨૦૦૪ ના વધુ એક નિર્ણયમાં, આ કોર્ટે બજેટ પસાર કરવાનું નિર્દેશાત્મક છે અને ફરજિયાત નથી તે પાસા પર નીચે મુજબ ઠરાવ્યું હતું:

"૮. વધુમાં નથાલાલ મણીલાલ પટેલ અને અન્ય વિ. એ.આર. બેનર્જી, વિકાસ કમિશનર (સુપ્રા) ના કેસમાં આપવામાં આવેલો નિર્ણય વર્તમાન

કેસની હકીકતો પર લાગુ પડશે નહીં, કારણ કે સદર કેસમાં સંબંધિત વર્ષના મે મહિનામાં બજેટ પસાર કરવામાં આવ્યું હતું અને તેથી, કોર્ટે ઠરાવ્યું હતું કે જોગવાઈઓ નિર્દેશાત્મક છે અને ફરજિયાત નથી, જ્યારે વર્તમાન કેસમાં, નોટિસ જારી કર્યા પછી બજેટ પસાર કરવામાં આવ્યું હતું. આમ, સદર નિર્ણય વર્તમાન કેસની હકીકતોને લાગુ પડશે નહીં."

૧૩. વધુમાં, સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૧૦૦૪૪/૨૦૦૪ માં મનીષભાઈ વિનોદભાઈ પટેલ વિ. ગુજરાત રાજ્ય ના કેસમાં તા. ૨૮.૦૯.૨૦૦૪ ના નિર્ણયમાં, નીચે મુજબ ઠરાવવામાં આવ્યું છે:

"૬. જો ઉપરોક્ત અવલોકનો ધ્યાને લેવામાં આવે, તો વધુમાં વધુ એવું કહી શકાય કે માત્ર નિર્ધારિત સમયમર્યાદામાં બજેટ પસાર ન થયું હોવાના કારણે વિસર્જનનો આધાર બનવો જોઈએ નહીં, પરંતુ તે સરકારને એવો અભિપ્રાય બાંધવા માટે સક્ષમ બનાવશે કે શું પંચાયત તેના કાર્યો કરવા માટે અસમર્થ બની ગઈ છે અને અભિપ્રાય બાંધતી વખતે સરકારે એ બાબત ધ્યાને લેવી પડશે કે શું નિર્ધારિત સમયમર્યાદામાં બજેટ પસાર ન કરવા માટે કોઈ વાસ્તવિક કારણ હતું કે અન્ય એવા આધારો હતા જેને નિર્ધારિત સમયમર્યાદામાં બજેટ પસાર ન કરવાના હેતુ માટે માન્ય આધારો ગણી શકાય. જો તે મુજબ બાબત ધ્યાને લેવામાં આવે, તો તા. ૨૪.૦૩.૦૪ ના રોજ અને તા. ૩૧.૦૩.૦૪ ના રોજ બજેટ શા માટે પસાર ન થઈ શક્યું તે અંગે રેકૉર્ડ પર કોઈ ખુલાસો રજૂ કરવામાં આવ્યો નથી

અને એકમાત્ર આધાર જે આગળ ધપાવવા માંગવામાં આવ્યો છે તે એ છે કે કેટલાક અસંતુષ્ટ સભ્યોએ બજેટને ટેકો આપ્યો ન હતો. અન્યથા પણ જ્યારે બજેટ તૈયાર કરવામાં આવ્યું ત્યારે તે બહુમતીથી પસાર થયું ન હતું, આવા આધારને કાયદાની નજરમાં માન્ય આધાર કહી શકાય નહીં કારણ કે ગ્રામ પંચાયતના લોકશાહી માળખામાં ગ્રામ પંચાયતના સભ્યોને બેઠકમાં બજેટ સહિતના દરેક પ્રશ્નની સ્વતંત્ર રીતે તપાસ કરવાનો અને અભિપ્રાય વ્યક્ત કરવાનો અધિકાર છે. જો બેઠકમાં ઉપસ્થિત મોટાભાગના સભ્યોએ બજેટને સમર્થન ન આપ્યું હોય, તો તેનું પરિણામ સ્પષ્ટપણે એ આવશે કે અરજદારના જૂથે ગ્રામ પંચાયતના સભ્યોમાંથી બહુમતી ગુમાવી દીધી છે. આવું કૃત્ય ત્યારે પુનરાવર્તિત થયું જ્યારે બીજી વખત તા. ૩૧.૦૩.૦૪ ના રોજ તે રજૂ કરવામાં આવ્યું અને ત્યારે પણ બહુમતીથી પસાર થયું નહીં. તેથી, બંને બેઠકોમાં, બહુમતીના અભાવે બજેટ પસાર થઈ શક્યું નહીં અને બહુમતીએ બજેટનો વિરોધ કર્યો. જો લોકશાહી વ્યવસ્થામાં, નિર્ધારિત સમયમર્યાદામાં બેઠક ન યોજવાના આધારે અથવા કાયદા દ્વારા માન્ય અન્ય કોઈપણ માન્ય કારણસર બજેટ પસાર ન થાય, તો તે અલગ બાબત હોઈ શકે છે. જો સભ્યોની બહુમતી બજેટનો વિરોધ કરતી હોવાના કારણે બજેટ પસાર ન થાય, તો તે પંચાયત તેની ફરજો બજાવવામાં અસમર્થ બની ગઈ છે તેવો અભિપ્રાય બાંધવા માટે પણ પૂરતો આધાર કહી શકાય, કારણ કે બજેટ પસાર થઈ જાય તો

પણ, વિકાસ કામો માટે કોઈપણ રકમ ખર્ચવાનો અથવા કોઈપણ ખર્ચ કરવાનો કોઈ નિર્ણય બેઠકમાં મંજૂર થશે નહીં અને તેના પરિણામે પંચાયતની કામગીરીમાં માત્ર મડાગાંઠ જ સર્જાશે નહીં પરંતુ એવી પરિસ્થિતિ પણ ઊભી થઈ શકે છે કે ખર્ચાઓને ગ્રામ પંચાયતની સામાન્ય સભા દ્વારા યોગ્ય રીતે મંજૂર કરવામાં ન આવે. વધુમાં, ગ્રામ પંચાયતના યોગ્ય અધિકાર અથવા ઠરાવ વિના જો કોઈ રકમ ખર્ચવામાં આવી હોય અથવા કરવામાં આવી હોય તો તે વસૂલ કરવાનો પ્રશ્ન પણ ઊભો થઈ શકે છે. તેથી, જો ગ્રામ પંચાયતના સરપંચ એવા અરજદારના જૂથે બહુમતી ગુમાવી દીધી હોવાના કારણે બજેટ પસાર ન થયું હોય, તો એવું કહી શકાય નહીં કે વિકાસ કમિશનર ખોટા હતા અથવા વિકાસ કમિશનર દ્વારા પંચાયત તેની ફરજો બજાવવામાં અસમર્થ બની ગઈ છે અને વિસર્જનને પાત્ર છે તેવો અભિપ્રાય બાંધવામાં વાપરવામાં આવેલી સત્તા મનસ્વી કે ગેરવાજબી છે."

૧૪. તેથી, એ સાચું છે કે અધિનિયમની કલમ ૧૧૬ હેઠળ બજેટ પસાર કરવું એ નિર્દેશાત્મક છે અને ફરજિયાત નથી, જોકે આ કેસમાં અરજદારો દ્વારા પ્રયાસો કરવામાં આવ્યા હોવા છતાં, બહુમતીના અભાવે મંજૂરી મેળવવામાં નિષ્ફળતા મળી હતી. વધુમાં, અરજદારો દ્વારા એક પણ યોગ્ય કારણ આપવામાં આવ્યું ન હતું કે શા માટે અરજદારો બજેટ મંજૂર કરાવવા માટે ગ્રામ પંચાયતના અન્ય સભ્યોને સમજાવવાની સ્થિતિમાં નહોતા. સ્વીકાર્યપણે, ઉપર જણાવ્યા

મુજબ અનેક નોટિસો જારી કરવામાં આવી હોવા છતાં અને અનેક બેઠકો યોજાઈ હોવા છતાં, અરજદારો બજેટ મંજૂર કરાવવામાં નિષ્ફળ રહ્યા હતા, તેથી પોતાની ફરજ બજાવવામાં અરજદારો તરફથી થયેલી આ નિષ્ફળતા છે જેના પરિણામે તા. ૨૯.૦૯.૨૦૨૨ ના હુકમ દ્વારા ગ્રામ પંચાયતનું વિસર્જન થયું. વધુમાં, અરજદારોનો એવો કેસ નથી કે ત્યારબાદ તરત જ વાંધો ઉઠાવતા સભ્યો બજેટ મંજૂર કરવા સંમત થયા હતા. એવું જણાય છે કે પિટિશન દાખલ થઈ ત્યાં સુધી વાંધો ઉઠાવતા સભ્યો દ્વારા બજેટની કોઈ મંજૂરી આપવામાં આવી નહોતી. વધુમાં, અહીં એવો કેસ નથી કે જ્યાં અરજદારોએ તા. ૩૧.૧૨.૨૦૨૨ પછી પ્રયાસો કર્યા હોય અને તા. ૩૧.૧૨.૨૦૨૨ ના તરત પછી અથવા તા. ૨૯.૦૯.૨૦૨૨ ના હુકમ પહેલાં બજેટ મંજૂર કરવામાં આવ્યું હોય.

૧૫. વધુમાં, અહીં જિલ્લા વિકાસ અધિકારી દ્વારા અભિપ્રાય બાંધવામાં આવ્યો હતો, જેનો તા. ૨૯.૦૯.૨૦૨૨ ના હુકમમાં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે, કે બજેટ પસાર ન થવાના કારણે ચમોડા ગ્રામ પંચાયત તેની ફરજો બજાવવામાં નિષ્ફળ રહી છે અને તેથી તેનું વિસર્જન કરવું જરૂરી છે.

૧૬. ઉપર સંદર્ભિત નિર્ણયોને ધ્યાને લેતાં અને અધિનિયમની કલમ ૧૧૬ સાથે વંચાણે લેતાં કલમ ૨૫૩ ની સ્પષ્ટ ભાષા તથા ઉપર જણાવેલ હકીકતોને ધ્યાને લેતાં, આ કોર્ટના અભિપ્રાય મુજબ, અરજદારો કોઈપણ કેસ સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ રહ્યા છે. આ એવો કેસ નથી કે જ્યાં અધિનિયમની કલમ ૧૧૬ સાથે વંચાણે લેતાં કલમ ૨૫૩ હેઠળ પસાર કરવામાં આવેલ તા.

૨૯.૦૯.૨૦૨૨ નો હુકમ ગેરકાયદેસર હોય અને આ કોર્ટના હસ્તક્ષેપને પાત્ર હોય. પડકારમાં કોઈ વજૂદ ન જણાતાં હાલની પિટિશન નામંજૂર કરવી જરૂરી છે.

૧૭. ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાને લેતાં, પિટિશન નામંજૂર કરવામાં આવે છે અને કોઈ ખર્ચ વિના રૂલ ૨૬ કરવામાં આવે છે.

સહી/-

(મૌના એમ. ભટ્ટ, ન્યાયમૂર્તિ)

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====